

PREMONSTRÁTI Z TEPLÉ

222 LET OD NAROZENÍ

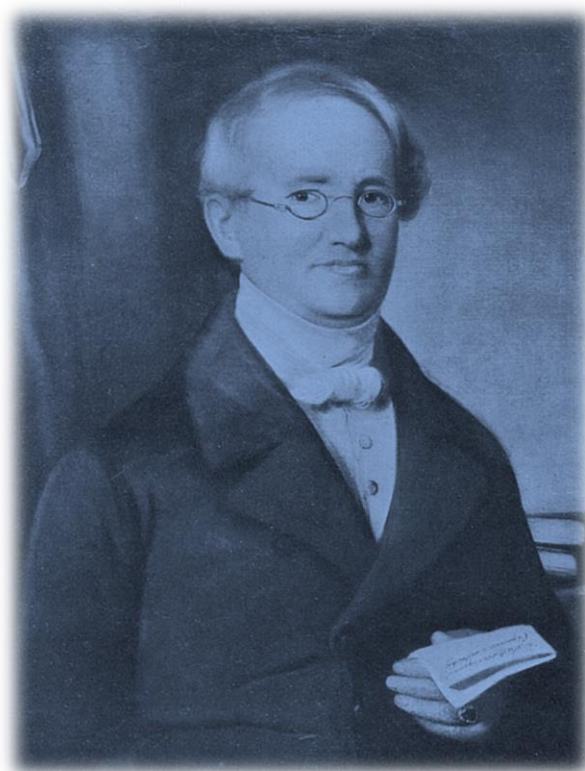
JOSEFA FRANTIŠKA SMETANY

(1801–2023)

Program konference
Abstrakty příspěvků
Seznam účastníků

24. 3. 2023

Studijní a vědecká knihovna
Plzeňského kraje

J. F. Smetana a ZpČAS

Josef František Smetana (1801–1861) byl významnou obrozeneckou osobností Plzně. Rodák ze Svinišťan u České Skalice se do Plzně dostal jako člen premonstrátského řádu z Teplé. Péčí premonstrátů byl v Plzni založen filozofický ústav a Smetana byl jedním z jeho profesorů. Zaměřoval se zejména na výuku přírodních věd. Ve spolupráci se svým starším kolegou, matematikem Josefem Vojtěchem Sedláčkem, prosazoval výuku v českém jazyce. Byl aktivně činný v obrozeneckých spolcích, založil noviny *Posel ode Mže*, byl předsedou plzeňské části *Lípy Slovanské*. Byl autorem česky psaných učebnic silozpytu (fyziky), dějepisu a astronomie, napsal mnoho básní, založil a ze svých prostředků vybavil českou knihovnu pro studenty ústavu, pořádal nedělní přednášky pro učně, tovaryše a mistry, ... Smetana vydal v Plzni v roce 1837 první česky psanou astronomickou publikaci „*Základové Hwězdoslowj, čili ASTRONOMIE*“ a v roce 1842 v Praze „*Silozpyt čili Fysika*“. Během jeho působení v Plzni zde úspěšně vystudoval jeho o 22 let mladší bratranec Bedřich Smetana. Podobizna J. F. Smetany na titulní straně je z časopisu Český svět, č. 5 (6) z 29. 10. 1909.

Západočeská pobočka (ZpČAS) je součástí **České astronomické společnosti (ČAS)** a sdružuje astronomy profesionály a amatéry a další zájemce o astronomii především z Plzeňského a Karlovarského kraje. V současné době má okolo 50 členů. Vedení pobočky vytváří prostor a podmínky pro aktivní zájemce o astronomii. Organizuje klubová setkání, pořádá různě zaměřené semináře a konference spojené s astronomií. Pod hvězdnou oblohou mají členové možnost se setkávat při pozorovacích víkendech a mnoha dalších pozorovatelských aktivitách. Při akcích určených pro veřejnost pobočka propaguje Českou astronomickou společnost a popularizuje astronomii v západních Čechách. Více na zpcas.cz.

zpcas.cz

astronomia.zcu.cz

info@zpcas.cz

Program konference, sborník abstraktů a seznam účastníků

© Západočeská pobočka České astronomické společnosti, Voldušská 721/II, Rokycany Plzeň 2023. První vydání. Neprodejně.

Náklad: 40 ks

Editor, sazba a grafická úprava: Ota Kéhar

Vytisklo: Nakladatelství Fraus, Plzeň

Upozornění: Abstrakty neprošly jazykovou úpravou ani recenzním řízením.

Program

Pátek**24. 3. 2023**

Mítnost: *vzdělávací centrum, 1. patro, Smetanovy sady 2*
 Státní vědecká knihovna Plzeňského kraje

Moderátor: Jiří Blažek

9:30 – 9:45 Zahájení konference – úvodní slova
Daniel Bechný (ředitel Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje)
Lenka Kavalová (ředitelka Plzeňské filharmonie)
Filip Zdeněk Lobkowicz (opat Kanonie premonstrátů Teplá)
Petr Heinzl (předseda České astronomické společnosti)

9.45 – 10.00 Hudební vystoupení
Olga Alicja Osmolińska (koncertní mistryně Plzeňské filharmonie)
Eugène Ysaÿe: Sonáta pro sólové housle č. 2
 I. Obsession: Prélude
 II. Malinconia
 III. Danse des Ombres: Sarabande

1. blok přednášek

Moderátor: Jiří Blažek

Mítnost: *vzdělávací centrum, 1. patro, Smetanovy sady 2*
 Státní vědecká knihovna Plzeňského kraje

Helpdesk: Ota Kéhar

10:00 – 10:30 **Jan Kumpera**
Vznik a vývoj premonstrátského kláštera v Teplé. Stručný přehled.

10:30 – 11:00 **Jan Kilián**
Tepelsko za třicetileté války. Shrnutí

11:00 – 11:30 **Helena Chýlová**
Vybrané osobnosti plzeňského Klementina a čeština

* * * * *

11:30 – 12:00 Přestávka – káva, čaj, občerstvení

* * * * *

2. blok přednášekModerátor: **Jiří Blažek**

Mítnost: *vzdělávací centrum, 1. patro, Smetanovy sady 2*
Státní vědecká knihovna Plzeňského kraje

Helpdesk: Ota Kéhar

12:00 – 12:30 **Karel Řeháček**
Mezi zemským patriotismem a nacionalismem. Tepelští premonstráti
Hugo Karlík a Jaroslav Václav Vacek ve službách českého národa

12:30 – 13:00 **Martina Bečvářová**
Premonstrátské školy v Plzni v první polovině 19. století

13:00 – 13:30 **Jindřich Bečvář**
Poetické komentáře J. F. Smetany

* * * * *

13:30 – 14:30 Oběd – káva, čaj, občerstvení

* * * * *

3. blok přednášekModerátor: **Jiří Blažek**

Mítnost: *vzdělávací centrum, 1. patro, Smetanovy sady 2*
Státní vědecká knihovna Plzeňského kraje

Helpdesk: Ota Kéhar

14:30 – 14:50 **Ota Kéhar**
Astronomická pozorování J. F. Smetany

14:50 – 15:20 **Jiří Schierl**
Astronom P. Alois Martin David, OPraem., a jeho stopy v rodném kraji

15:20 – 15:50 **Josef Jíra**
Střípky a zajímavosti ze života tepelských astronomů

15:50 – 16:00 **Zakončení konference**

* * * * *

16:00 – 17:00 *Přesun z knihovny na Mikulášský hřbitov (~ 1,5 km)*

17:00 – 17:30 **Položení květin na hrob J. F. Smetany**

17:30 – 18:30 *Přesun z hřbitova do restaurace (~ 1,5 km až 2 km)*

18:30 – 22:00 **Neformální posezení**

* * * * *

Abstrakty příspěvků

doc. RNDr. **Jindřich Bečvář**, CSc.

Katedra didaktiky matematiky, Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy

Poetické komentáře J. F. Smetany

Josef František Smetana (1801–1861) působil na Filozofickém ústavu v Plzni od roku 1831. Vyučoval zejména fyziku, nepovinný český jazyk a nepovinný přírodopis. Věnoval se ještě historii, astronomii a všestranné osvětě. Sepsal třídílnou učebnici světových dějin (1834, 1846–1847), učebnici astronomie (1837), větší učebnici fyziky (1842) a menší učebnici fyziky pro druhý stupeň (1852). Pro své učebnice musel vytvářet české termíny.

Ve třicátých letech převzal štafetu národního buditele po Josefu Vojtěchu Sedláčkovi (1785–1836), stýkal se a přátelil s širokou komunitou národních buditelů (Jungmann, Palacký, Šafařík, Čelakovský, Vocel, ...), postaral se, aby v Plzni dostudoval jeho bratranec Bedřich. Koncem čtyřicátých let radikálním způsobem vstoupil do politiky a účastnil se revolučního dění. Za Bachova absolutismu byl pod policejním dohledem. V padesátých letech měl vážné problémy se zrakem, několik let byl slepý.

Po nezbytném úvodu, který podá nejdůležitější biografické informace, ukážeme, jak Smetana ve své básnické tvorbě reagoval jednak na nejružnější společenské a politické události, jednak na své soukromé problémy.

* * * * *

prof. RNDr. **Martina Bečvářová**, Ph.D.

Ústav aplikované matematiky, Fakulta dopravní Českého vysokého učení technického v Praze

Premonstrátské školy v Plzni v první polovině 19. století

Roku 1776 bylo v Plzni rozhodnutím císařovny Marie Terezie otevřeno pětileté *gymnázium* s německým vyučovacím jazykem, které navázalo na tradici bývalých jezuitských latinských škol. Jeho vedení bylo svěřeno do rukou plzeňských dominikánů. Po nich roku 1786 řízení školy převzali premonstráti z kláštera v Teplé, kteří byli proslulí svými úspěchy ve vzdělávání, vědě a osvětě. Německé gymnázium spravovali až do jeho vynuceného zániku v roce 1924.

Roku 1804 byl v Plzni otevřen dvouletý *Filozofický ústav* (též *lyceum* či *Philosophische Lehranstalt*), který přijímal absolventy gymnázií takřka z celých Čech, aby je připravoval ke studiu na „vyšších“ univerzitních fakultách. Plzeň se zařadila mezi několik málo měst v českých zemích, které se staly sídlem filozofických ústavů. Výuku na škole od jejího vzniku až do jejího zániku (1848) vedli premonstráti z kláštera v Teplé.

Premonstráti z Teplé vytvořili nové centrum vzdělávání a vzdělanosti nejenom pro Plzeňsko. Premonstrátské pedagogové velkou pozornost od prvopočátku věnovali výuce matematiky a přírodních věd. K dispozici měli prostorné samostatné učebny a kabinety „odborných předmětů“, fyzikální laboratoř, chemickou laboratoř a školní astronomickou a meteorologickou stanici, které vybavili nejmodernějšími přístroji, pomůckami a modely. Postupem času vytvořili muzeum, mineralogickou sbírku a kvalitně vybavené „kabinety“ jednotlivých předmětů. Pedagogickou práci opírali o moderní výukové metody a rozsáhlou školní knihovnu, kterou budovali s pomocí řádu i státu. Není tedy divu, že obě školy se staly vyhlášenými a oceňovanými nejenom u nás.

V přednášce stručně nastíníme historii obou škol, přiblížíme podmínky pro výuku matematiky a přírodních věd a připomeneme výsledky několika premonstrátských pedagogů.

* * * * *

doc. PaedDr. **Helena Chýlová**, Ph.D.

Katedra českého jazyka a literatury, Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Vybrané osobnosti plzeňského Klementina a čeština

Příspěvek představuje tři vybrané osobnosti plzeňského gymnázia a filozofického ústavu, J. V. Sedláčka, J. F. Smetanu a J. H. Karlíka, a analyzuje jejich vliv na dobovou kulturu. Prezentuje šíři jejich zájmů lingvistických, literárních a kulturních, nahlíží na ně jako na tvůrce dobové české terminologie a také jako na první učitele češtiny v Plzni.

* * * * *

Mgr. **Josef Jíra**, Dis.

Západočeská pobočka České astronomické společnosti

Střípky a zajímavosti ze života tepelských astronomů

Pokud chceme hovořit o „české“ astronomii v první polovině devatenáctého století, určitě musíme vzpomenout čtyři významná jména David, Mayer, Smetana, Kuneš, vynikající astronomové a badatelé, jejichž odborná práce však upadla v zapomnění. Tato čtyři jména spojuje klášter Premonstrátů v Teplé u Mariánských Lázní a je až neuvěřitelné, jakých odborných výsledků dosáhli nejenom na poli astronomickém.

* * * * *

PhDr. Ing. **Ota Kéhar**, Ph.D.

Západočeská pobočka České astronomické společnosti

Astronomická pozorování J. F. Smetany

Josef František Smetana žil od března 1801 do února 1861. V prosinci 1844 se bohužel vážně zranil při nebezpečném pádu v lochotínském sadu a následkem toho, ale pravděpodobně i neopatrným pozorováním Slunce v rámci experimentů doprovázejících výuku, jakož i následkem nezdařené první operace očí, v roce 1854 oslepl. Roku 1857 se podrobil další oční operaci a zraku zase částečně nabyl. Astronomická pozorování proto mohla být těmito skutečnostmi ovlivněna.

V publikaci *Základové hvězdoslovj, čili ASTRONOMIE* (1837) v úvodu Smetana píše: „*Lhostegný neb newšjmawý býwá wětšj částj lidu na oblohu hwězdnatu pohled; ukaz každodennj nebudj pozornost, an neznáma welikost geho.*“ Podle Smetany dokonce i vzdělaní lidé astronomii pohrdají a považují ji za podivnou vědu. Smetana to určitě ve své době neměl jednoduché. Měl zároveň omezené možnosti, co na obloze pozorovat, přestože pozorovací podmínky v porovnání s dneškem byly lepší.

Ve svých publikacích se Smetana např. věnoval planetkám. První planetka (1) Ceres, nyní trpasličí planeta, byla objevena ještě před Smetanovo narozením. Během jeho života došlo k objevu 62 planetek (s pořadovými čísly 2 až 63), přičemž tři planetky byly objeveny již v letech 1802 (Pallas), 1804 (Juno) a 1807 (Vesta), zbývající pak až po roce 1845. Právě o prvních čtyřech planetkách Smetana v první astronomické publikaci píše, že se jedná o „...čtyři malinké, neozbrojeným okem neviditelné hvězdičky, ...nově to vyzkoumané bludičky...“, považoval je za malé planety (*bludičky*). Ze všech doposud známých planetek je pouhým okem pozorovatelná stále pouze jedna – (4) Vesta. Při perihéliové opozici dosáhne pozorované hvězdné velikosti +5,3 mag. Noční obloha byla v dobách Smetany určitě mnohem tmavší než dnes, nicméně si Smetana nemusel vůbec všimnout, že je Vesta pozorovatelná pouhýma očima. Však toto obecně u Vesty trvá jen pár dnů. Krom toho matematický předpis pro hvězdnou velikost stanovil Pogson až v roce 1856.

Nejednoduchá byla v té době určitě i otázka názvosloví. Smetana použil v *Základovém hvězdoslovj, čili ASTRONOMIE* v kapitole o hvězdách (stálících) poprvé slovo *souhvězdí* („*sauhvězdj*“). Tehdy ještě nebyly souhvězdí oficiálně definovány a pojmenovány, Smetana se zmiňuje o 106 souhvězdích, z nichž 45 je pozorovatelných na severní obloze. Oficiální hranice 88 souhvězdí stanovila Mezinárodní astronomická unie až v roce 1930. Např. Josef Jungmann (1839) užíval slova *shwěžděnj*, resp. *zhwěžděnj*, Daniel Adam z Veleslavína (1586) psal o *znamení* či o *hwězdnatosti*.

Smetana se také hojně zabýval kometami. Taky aby ne, v listopadu 1835 se na obloze objevuje jedna z nejznámějších periodických komet – Halleyova kometa. Té Smetana věnuje i část svého

hvězdoslaví. Zmiňuje se nejdříve o tom, že „*Gelikož tedy dráhy vlasatic schodnice* (pozn. elipsy) *gsau, musej na těch samých základech gako dráhy bludic* (pozn. planet) *spoléhati; ..., an se oběh gegich okolo slunce při návratu tak dlauhém a času widitelnosti tak krátkém určití nedá, ...*“. Poté píše: „...*a Halleyowa, ... největší a pro nás neyznamenitějšj gest, an gsme gi dle předpowěděnj hwězdoslowců po 76ti letém oběhu w řjgnu roku 1835 sami spatřili a pozorovali...*“. Právě na této kometě uvádí pěkné aplikace Keplerových zákonů. V časopise *Květy* (25/1843) se pak zabývá jasnou březnovou kometou s označením C/1843 D1, mimo jiné popisuje i zvířetníkové světlo, jehož podstata byla objasněna až v roce 1854 dánským astronomem Brorsenem. Zajímavé je jeho zamyšlení se v časopise *Živa* (3/1859) o tehdy dobře pozorovatelné Donatově kometě. V článku se zabývá hlavně tím, z čeho jsou komety složeny a svá tvrzení opírá o jednoduché pokusy. Nevěří totiž, že by se ohon komet mohl skládat z pevných částic. Zmiňuje (*Živa* 1/1860, v reakci na sporadickou poznámku člena redakce na předchozí článek) se i o přechodu vnitřních planet přes sluneční disk. Bývají pozorovatelné jako „*tmavé kotoučky na slunci*“. Sám Smetana ovšem nikdy nemohl spatřit přechod Venuše přes Slunce, došlo k němu totiž v letech 1761, 1769 (ještě nežil) a pak až v letech 1874, 1882 (už nežil). Na pozorování přechodu Merkura přes Slunce je nutné dalekohled, za života Smetany došlo hned k několika úkazům; v letech 1802 (Smetana příliš mladý, úkaz ale pozoroval William Herschell), 1815 (úkaz nastal v Evropě v noci), 1822 (taktéž v noci), 1832 (maximum úkazu po poledni, šance na pozorování), 1835 (úkaz nastal v Evropě po západu Slunce), 1845 (úkaz pozorován anglickým astronomem Lassellem) a 1848 (úkaz nastal odpoledne, šance na pozorování sice byla, ovšem u Smetany začínají potíže se zrakem).

Kromě polární záře (článek nazván „*Krvavé nebe*“), kterou Smetana pozoroval 17. listopadu 1848 (*Posel ode Mže*, 1848/12), se zabýval i zatměními Slunce a Měsíce. Jejich vznik a principy popisuje v publikaci *Základové hvězdoslaví*. Nejvíce úplných zatmění Měsíce (celkem osm) nastalo mezi lety 1830 až 1848, dokonce v letech 1837 a 1844 nastaly ve dvou měsících během jednoho roku, nejdříve duben a říjen 1837, pak květen a listopad 1844. V případě zatmění Slunce nastalo na území nynějších západních Čech prstencové 7. září 1820, nicméně to bylo Smetanovi teprve 18 let. Úplné zatmění Slunce proběhlo ve střední Evropě 8. července 1842 Slovenskem a 28. července 1851 severním Polskem. Na jich od Česka bylo prstencové zatmění Slunce 9. října 1847.

Kdybychom použili Smetanova slova z článku „*Zdali gest oswěta lidu obecného nebezpečná cjrkwí a státu?*“ (*Časopis pro katolické duchovenstvo*, 2/1835): „*Že kdo málo zná, s málem spokogen býwá, dle obecného: ignoti nulla cupido* (pozn. co kdo nezná, po tom netouží), *owšem prawda gest. Ale gajá to spokogenost! Spokogenost to zwjřete nerozumného, které nasytiwši se, pohodlně se natáhne w daupěti swém neb we chlěwě, o nic nedbagjc, co wůkol něho se děge. Gestli takowá spokogenost aučel člowěka, k čemu wůbec wšeco wycwičowanj?*“, zjistíme, že platí bohužel i dnes, astronomickému vzdělávání se nevyhýbaje.

K astronomii se údajně váže i jedna úsměvná historka. Smetana se jednoho dne potkal se svým starým krejčím Seklem, nedaleko kláštera bydlícím, a ptal se ho žertem: „*Bewegt sich die Sonne um die Erde, oder scheint es nur so?*“ (volně přeloženo: „*Pohybuje se Slunce kolem Země, nebo se to jen zdá?*“) Krejčí odpověděl: „*Sie bewegt sich und scheint auch!*“ („*Pohybuje se a také svítí!*“) Této naivní odpovědi se musel Smetana jistě srdečně zasmát.

Co říci závěrem? V březnovém listu *Plzeňský obzor* (30/1901) se píše o tom, že „*královské město Plzeň a s ní český lid západočeský slaví sté narozeniny svého buditele a nejpřednějšího pracovníka Jos. Frt. Smetany. ... Na pomníku nejpřípadněji vystihnout význam Smetanův slovy: Lidumil a učitel národa. A tím v pravdě byl. Město naše, jež jdouc v šlépějích Smetanových dodělalo se takého rozvoje a pokroku na všech stranách, vděčně vzpomíná jednoho ze svých nejlepších obyvatelů, který veškeren život posvětil národu a jeho probuzení. Český lid patře na obrovskou činnost skromného a nezištného pracovníka, provolává ve výročí stých narozenin: Sláva památce Smetanově!*“ Bohužel jsem nikde nezaregistroval (a nejenom já, ale i občasník *Hamelika* 4/2001), že by se v roce 2001 v souvislosti s dvoustými narozeninami podobná vzpomínka udála, ať už v Mariánských lázních nebo v Plzni. Pouze rodné Svinišťany si tehdy vzpomněly (časáček, časopis obce Dolany u Jaroměř, 1/2021). Proto mi dovolu na úplný závěr pronést při vzpomínce na 222. narozeniny Josefa Františka Smetany: „**Sláva obnovené památce Smetanově v Plzni!**“

* * * * *

doc. PhDr. **Jan Kilián**, Ph.D.

Katedra historie, Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Tepelsko za třicetileté války. Shrnutí

Přednáška nejprve nastíní situaci v regionu na prahu třicetileté války, a to jak po politické, tak sociální, hospodářské, náboženské a kulturní stránce. Shrne i důvody krize a vypuknutí českého stavovského povstání, během něhož se Plzeň jako jediná na západě postavila na stranu císaře a byla dobyta stavovským vojskem za pomoci generála Mansfelda. Vzápětí proběhla i pacifikace posledních stavovských posádek na dnešním Karlovarsku (Loket, Sokolov), což znamenalo boje v bezprostřední blízkosti Teplé. Ve 20. letech byli mnozí západočeští šlechtici potrestáni konfiskací majetku, někteří dokonce hrdelně, citelně postižena však byla i města, včetně degradovaných Stříbra a Tachova, naopak kláštery, Teplou nevyjímaje, začaly pomalu vzkvétat. Rekatolizace ovšem znamenala dragonády i vystěhování nekatolických duchovních a posléze i šlechty a měšťanů, jejich místa zaujaly nové elity, často z řad císařských důstojníků nebo diplomatů. I obyvatelé města Teplé museli bez výjimky přestoupit na katolickou víru. V kraji také působili jezuitští i jiní misionáři. Západočeská panství sice přispívala kontribucemi na vojenské akce, nicméně přímé boje se jim dlouho vyhýbaly. To se změnilo se švédskými vpády od druhé poloviny 30. let. Některé lokality si prožily doslova martyrium, nejedna ves na západě Čech tehdy zanikla a dnes je pozoruhodným archeologickým terénem. Což platí ostatně i pro bojiště z roku 1647 u Třebele, nedaleko Teplé, kde proběhla regionálně největší bitva třicetileté války. Kupříkladu v Chebu pak švédská posádka setrvala právě od roku 1647 až do roku 1650, tedy dva roky po podepsání Vestfálského míru. Závěr přednášky bude věnován poválečnému výhledu a postupné rekonvalescenci regionu z prožitých útrap.

* * * * *

prof. PhDr. **Jan Kumpera**, CSc.

Katedra historie, Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Vznik a vývoj premonstrátského kláštera v Teplé. Stručný přehled.

Premonstrátský klášter v Teplé založil (**1193–1197**) český šlechtic **Hroznata** s cílem kolonizovat krajinu na západním pomezí českého státu v prameništi říčky Teplé. Hroznata se tu stal opatem a zahájil i jeho pozdně románskou výstavbu. Jeho násilná smrt roku **1217** (umčen hladu na hradě Kynšperk) byla výsledkem majetkových sporů se sousedními německými šlechtici. Poději byl proto Hroznata líčen jako zastánce českého národa proti germanizaci. Úcta k Hroznatovi byla ale českým i německým věřícím společná, o čemž svědčí i jeho monumentální barokní hrobka. Roku **1897** byl beatifikován (prohlášen za blahoslaveného) a o 100 let později papežem sv. Janem Pavlem II. prohlášen za patrona nově vzniklé Plzeňské diecéze a též patronem vězňů svědomí a vězňů pro víru v Boha a pronásledovaných křesťanů.

Tepelský klášter prožil bouřlivé doby. Po středověkém rozmachu přišla pohroma za třicetileté války, po ní velké oživení. Josefinskému rušení klášterů premonstráti unikli, včetně Teplé, pro svoji užitečnost při rozvoji školství. Roku 1782 byl ale Josefem II. zrušen jiný klášter, plzeňských dominikánek, a v jeho budově Plzeň zřídila gymnázium, které bylo svěřeno právě do správy tepelským premonstrátům. A roku **1804** tu zahájil výuku slavný dvouletý filozofický ústav, určený pro adepty univerzitního studia. Ten se stal díky tepelským premonstrátům centrem vzdělanosti i českého národního obrození. Z profesorů prosluli zejména dva tepelští premonstráti a čeští vlastenci, **Josef Vojtěch Sedláček**, matematik a klasický filolog, a **Josef František Smetana**, fyzik, přírodovědec a historik, kteří v prostorách dnešní SVK žili a napsali své vědecké práce a české učebnice. K tepelským premonstrátům ještě douška: jejich zásluhou také vznikly Mariánské Lázně (**1808**, osvěcený opat **Karel Kašpar Reitenberger**).

Pohnuté dějiny se odráží i v architektuře a výzdobě kláštera. Vynikající pozdně románskou památkou s raně gotickými prvky je klášterní kostel Zvěstování Panny Marie. O prosperitě v době baroka svědčí výzdoba chrámu z 18. století a své stavitelské mistrovství tu uplatnili oba Dienzenhoferové: otec Kryštof zbudoval nový konvent, jeho syn Kilián Ignác přestavěl chór. Nejmladší památkou je novobarokní křídlo z let 1902–1910 s cennou knihovnou a dvoupatrovým knihovním sálem. V moderní době byly dějiny tepelské kanonie také pohnuté. Nacisté klášter 1942 zrušili, po válce byl

nakrátko obnoven (opat **Heřman Tyl**), za komunistů opět zrušen. Roku 1989 se vrátil do rukou premonstrátů (současným 53. opatem je **Filip Zdeněk z Lobkovic**).

* * * * *

PhDr. **Karel Řeháček**, Ph.D.

Státní oblastní archiv v Plzni; katedra historie, Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni

Mezi zemským patriotismem a nacionalismem. Tepelští premonstráti Hugo Karlík a Jaroslav Václav Vacek ve službách českého národa

Členové tepelského řádu premonstrátů byli většinou německé národnosti, přesto se mezi nimi nacházelo i dost Čechů, kteří svou národnost neskrývali. Na příkladech Huga Karlíka a Jaroslava Václava Vacka se příspěvek zabývá postavením příslušníků řádu české národnosti v polovině 19. století a počátkem 20. století. Jejich národnost zůstala během onoho půlstoletí stále stejná, ovšem změnila se doba a s ní i charakter a intenzita národního uvědomění. Jak se tyto změny projeví v praxi v případě obou duchovních, se bude snažit příspěvek zodpovědět.

* * * * *

Jiří Schierl

Pod střechou

Astronom P. Alois Martin David, OPraem., a jeho stopy v rodném kraji

Jeden z nejvýznamnějších tepelských premonstrátů a horlivý propagátor aplikované vědy P. Alois Martin David, OPraem., zanechal ve svém rodném kraji řadu zajímavých stop. Rodný dům v zaniklých Dřevohryzech již neexistuje, místo posledního odpočinku na bývalém klášterním hřbitově však ano. Ve zdech domovského kláštera v Teplé je dodnes uchovávána jeho pozůstalost včetně dvou portrétů a dalších předmětů, z nichž některé jsou součástí muzejní expozice. Pozoruhodnou památkou je potom pozůstatek Davidovy astronomické pozorovatelný na Branišovském vrchu. Díky aktivitám spolku Pod střechou, z. s., je dnes David připomínán prostřednictvím naučné stezky, památníku a akce Davidova noc.

* * * * *

Seznam přihlášených účastníků k 20. 3. 2023

doc. RNDr. **Jindřich Bečvář**, CSc.

prof. RNDr. **Martina Bečvářová**, Ph.D.

PhDr. **Jitka Bílková**, Ph.D.

Jiří Blažek

PaedDr. **Blanka Dvořáčková**

Jiřina Fridrichová

Ing. **Václav Hanzlík**

prof. RNDr. **Petr Heinzl**, DrSc.

Ing. **Jiří Hofman**, Dr.

Ing. **Věra Hořáková**

doc. PaedDr. **Helena Chýlová**, Ph.D.

Mgr. **Marcela Chytilová**

Mgr. **Josef Jíra**, DiS.

Stanislav Kajer

PhDr. Ing. **Ota Kéhar**, Ph.D.

Mgr. **René Keller**

doc. PhDr. **Jan Kilián**, Ph.D.

PhDr. **Václav Kohout**, Ph.D.

Ing. **Štěpán Kovář**, Ph.D.

Kamila Kozáková

Bc. **Zuzana Koželoužková**

Ing. **Vladimír Křivka**

prof. PhDr. **Jan Kumpera**, CSc.

Jaroslav Liška

Filip Zdeněk Lobkowicz, O.Praem.

Jan Mánek

Mgr. **Ludmila Novotná**

Bc. **Eliška Radová**

Mgr. **Ludmila Roubová**

PhDr. **Karel Řeháček**, Ph.D.

Vojtěch Sedláček

Jiří Schierl

Petra Štrougal

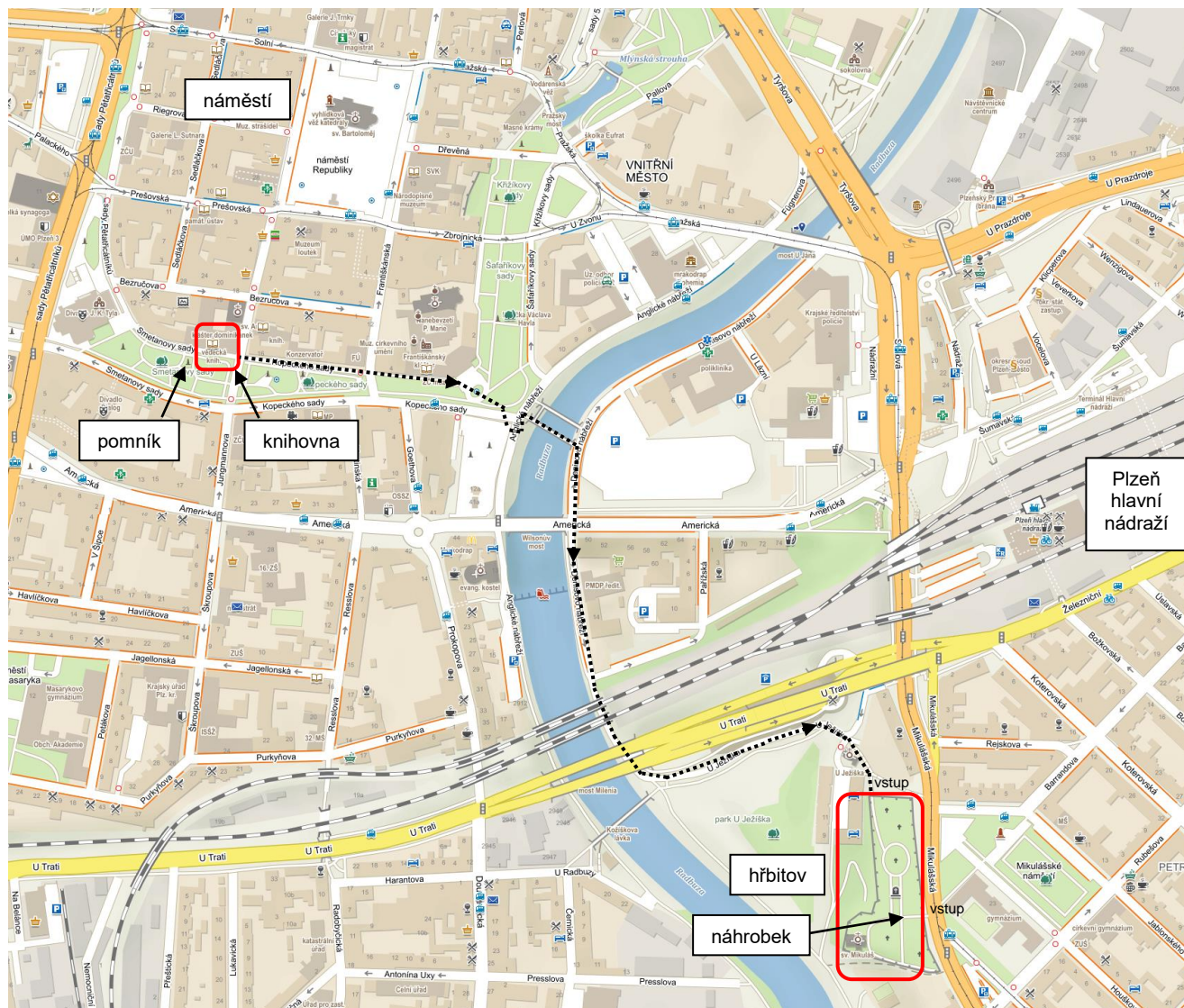
Ondřej Trnka

Marie Vonásková

Petr Zadák

Mgr. **Rudolf Zbožínek**

Mapa Plzně

Zdroj: **MAPY.CZ**

Knihovna: Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Smetanovy sady 179/2, Plzeň, GPS: 49°44'43" N, 13°22'32" E

Smetanovy sady: pomník Josefa Františka Smetany z roku 1874 na návrh Tomáše Seidana z Prahy, GPS: 49°44'42" N, 13°22'30" E

Hřbitov: Mikulášský hřbitov z roku 1406 s významnými osobnostmi, leží u kostela svatého Mikuláše, náhrobek Josefa Františka Smetany slavnostně odhalený v roce 2017, GPS: 49°44'23" N, 13°23'09" E

Hlavní nádraží: GPS: 49°44'37" N, 13°23'17" E

Poznámky

[illegible]

Poznámky

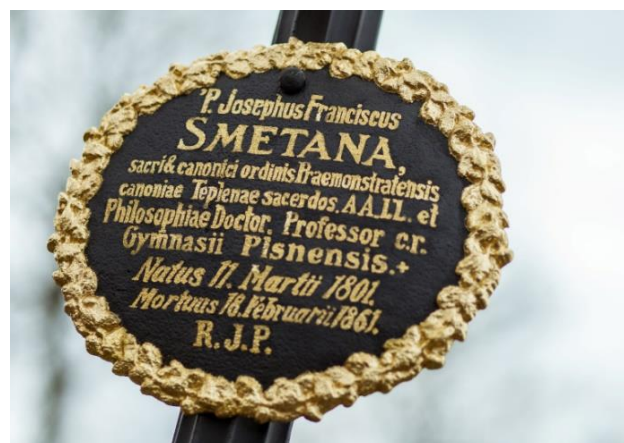
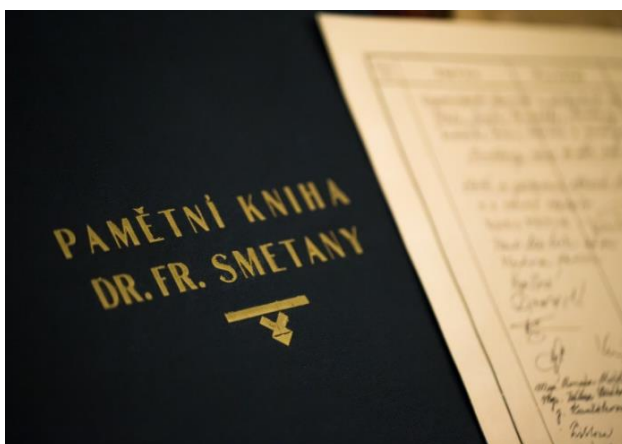
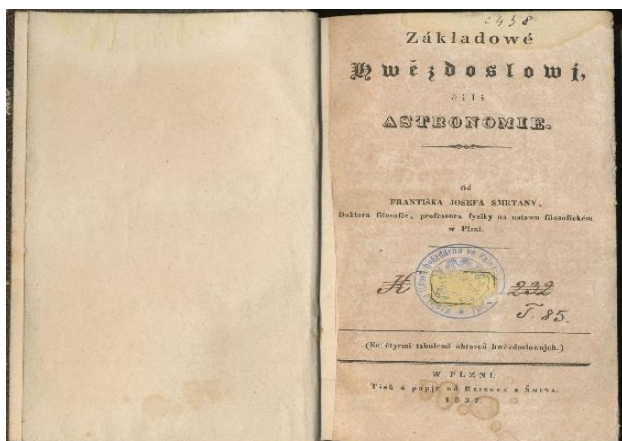
A large grid of dotted lines for taking notes, consisting of 20 columns and 30 rows.

Poznámky

Kniha pamětní královského krajského města Plzně od roku 775 až 1870 (1883): „Dne 20. února 1861 byl pohřeb zesnulého profesora Jos. Fr. Smetany. ... Jak veliké úcty a vážnosti zesnulý v Plzni požíval, o tom svědčil pohřeb, kterého se veškerí obyvatelé města Plzně zúčastnili. ... V čele průvodu bylo as 30 kněží, rakev nesli mladší profesorové a od rakev zavěšeny byly černé hedvábné draperie, nesené od p. doktorův. Okolo rakev ve velikém čtverhranu kráčeli studující a členové spolku lásky k bližnímu s hořícími voskovými svícemi. Za rakví nesli mladí měšťané spisy zvěčného: Přírodovědy, hvězdářství a příběhu světa. Průvod pohřební byl slavný, dojmavý a takřka k nepřehlédnutí. ... Po obyčejných obřadech církevních u hrobu na hřbitově u sv. Mikuláše vykonaných, ... Památka jeho zůstane Plzni povždy drahou. Čtenelé a žáci Smetanovi postavili mu důstojný pomník před budovou gymnazijní.“

Vlevo 1. řádek: Doc. Martin Šolc z Prahy přinesl v roce 2017 na Mikulášský hřbitov Smetanův výtisk učebnice Základové hvězdoslaví, čili ASTRONOMIE, který byl součástí smutečního průvodu v roce 1861. Vlevo 2. řádek: Smetanova astronomická publikace z roku 1837. Vpravo 2. řádek: Pomník J. F. Smetany ve Smetanových sadech v Plzni z roku 1874 na návrh Tomáše Seidana z Prahy. Vlevo 3. řádek: Pamětní kniha dr. Fr. Smetany u příležitosti 100. výročí narození deponována u kronikářky obce Sviněštiny. Vpravo 3. řádek: Původní náhrobek hrobu J. F. Smetany na hřbitově u sv. Mikuláše v Plzni (1936), zrestaurovaný náhrobek (2017). Poslední řádek: Detailní pohled na části zrestaurovaného náhrobku (2017).

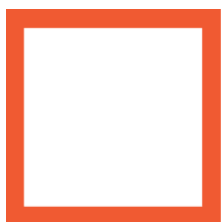

Fotografie poskytly Smetanovské dny (Image Pro), Radka Žáková, Astronomia, SVK PK, Kramerius 5, Fiedler.

Organizátoři a partneři

Západočeská pobočka
České astronomické společnosti

**Studijní a vědecká knihovna
Plzeňského kraje**

FAKULTA PEDAGOGICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Plzeňská
filharmonie